

hører til, og hvorledes vi skulde stille os, før at vi kunne faae Lov til at vedblive at leve som et selvstændigt Folk, thi det er egentlig det, der ligger til Grund for alle vore Forhandlinger, og jeg skal da gaa ind paa at undersøge dette Spørgsmaal, saaledes som jeg opfatter det. Dertil hører naturligvis ogsaa efter min Mening, at vi ruste og forsvare os paa en forstandig Maade. Vi have faaet en meget stor politisk Frihed. Ja, maaske Somme ville sige, at vor politiske Frihed egentlig ikke er saa meget stor, men jeg vil afse deraf, og jeg vil ikke disputere derom i dette Dieblis. Jeg gaar ind paa, at vi have en meget stor politisk Frihed og Lighed; om jeg end ikke gaa saa vidt, som man har fortalt i mange Aar, at jeg vil sige, vi ere det frieste Folk i Verden, thi det tror jeg egentlig ikke (Afbrudelse af N. Andersen). Ja, det synes ikke at behage det ærede Medlem for Ansens, men det er langt fra Tilfældet, at vor Forfatning er den frieste i Verden. Jeg gaar altsaa ind paa, at vi have en meget stor politisk Frihed og Lighed; men jeg siger, at selv om vi havde meget mere — i den Henseende kan det gjerne være, at jeg ikke er saa ganske enig med adskillige af mine Meningsfæller — saa vilde det dog ikke hjælpe os, thi dersom den politiske Lighed og Frihed ikke bliver fulgt jævnsides af folkelig Bevidsthed og social Uafhængighed, saa har i mine Tanter den politiske Lighed i Grunden ikke saameget at sige. (En Stemme: Frihed). Sverken Lighed eller Frihed, disse Goder skulle jævnsides følge med de af mig nævnte. Ja, det kunde endog hænde, dersom disse Ting ikke fulgtes ad, at den politiske Frihed og Lighed vilde ende med Diktatur eller Despoti. Men hvad er der da for os at gjøre, for at vi kunne naae det, jeg kalder den folkelige Bevidsthed og sociale Uafhængighed for de Enkelte? Det er for det Første Dplysningen. Jeg skal selvfølgelig ikke gaa vidt ind derpaa, jeg veed altsor vel, at Dplysningen ikke er et Arkantum mod alle Onder og Sygdomme; men jeg siger til den ærede Ordfører, at, naar han mente, at et Tilskud af $\frac{1}{2}$ Million Kroner fra Statskassen skulde være tilstrækkelig til at kunne lyse op, saa er dette vistnok for lidt. Smid- lertid forstod jeg heller ikke den ærede Ordfører saaledes, at det var hans Mening, at det var nok, men at det var Noget, som Regeringen i sin Tid selv havde foreslaaet; nemlig den høitærede Minister for Kirke- og Undervisningsvesenet, det nuværende Medlem for Frederiksberg (Hall), thi ved Dplysningen forstaa jeg ikke, at vi faae en Værer mere her og der eller enkelte Tinner flere eller færre i Skolerne, men ved Dplysningen forstaa jeg det, at den Enkelte saaledes bliver gjenmelysnet, bliver opklaaret over sig selv, lad mig sige med Digteren: „Langt mere værd end det røde Guld, det er sin Gud og sig selv at kjende“. Naar den Enkelte, Enkelthederne i Samfundet blive saaledes opklarede, at de forstaa med sig selv den Opgave, de have

at udføre, at de have et Forhold til Samfundet og faae et Overblik derover, saa mener jeg først, at Dplysningen er ved at komme tilstede, men inden det sker, skal der nok lysnes op i adskillige Braaer og Guler. Den ærede Enkelthand, jeg før nævnte, der har indsendt en Adresse til Thinget (Afbrudelse af Cornelius Peter sen), jeg hører ikke hvad det ærede Medlem for Kjereminde siger, ellers skulde det være mig en stor Fornøielse at svare ham — siger, naar vi gaa ind paa en overordentlig Kustning, saa vil der løsgjøres, frigjøres og frigives, ja, han taler i høie Ord og siger, saa ville Hjertene frigives og løsgjøres i Tusinder af Braaer i Danmark. Det forbauser mig unegtelig, at en enkelt Mand, der dog er Præst, kan mene, at Livet vil frigjøres i Tusinde Braaer i Danmark, naar vi blot berinde beslutte at ruste, thi dertil skal efter min Overbevisning ganske andre Ting end det, at vi beslutte at ruste (Afbrudelse af Kjær) . . .

Formanden: Det ærede Medlem for Viborg Amts 4de Valgkreds (Kjær) har afbrudt Taleen paa en upassende Maade.

Th. Nielsen: Men naar saa denne Dplysning, jeg her har nævnt som en af Betingelserne, der vilde koste Penge, Arbejde og Laalmodighed, er kommen tilstede, er saa Alt naaet? Nei, ingenlunde. En forhørende Landssthingsmand, Professor Madvig, har sagt, at Folk blev ingenlunde derfor mindre fordringsfulde, fordi de faae Dplysning; nei, tværtimod — jeg giver ham Ret deri — de blive det derfor ingenlunde mindre. Naar de enkelte Individer have faaet en saadan Dplysning og Overfigt over sig selv og Samfundet, saa maa det væsentlig være Samfundets Pligt at sætte dem istand til, forsaavidt det er deres egen alvorlige Villie, at komme frem saaledes, at de kunne blive istand til at udføre deres Opgave. Derved er det, at den sociale og timelige Uafhængighed skal komme tilstede, og derfor er det, at jeg her har været med til at stille Forslag om Understøttelseskasjer, har været med til at ønske at give Laan til Uformuende paa Heberne, og derfor vil jeg gaa meget videre, ligesom jeg ogsaa er med til, at vi skulle op hjælpe vore Fiskerier. Det er Altsammen vel kun en svag Begyndelse, men dog en lille Begyndelse, pegende henad til, at den sociale Uafhængighed skal komme tilstede; men det vil koste Millioner, det vil koste Arbejde og Laalmodighed. Tror nu imidlertid Noget, at naar et lille Folk for Alvor giver sig til at sysselsætte sig med denne Opgave istedetfor at forløste sig paa konstitutionelle og parlamentariske Experimenter (Flere Stemmer: Hør!) Ja, de Herrer fra Høire sige: Hør!, men ville desto værre ikke hjælpe os til, at vi netop kunne komme til at tage fat paa denne Opgave; er det ikke fra de Herrer's Side,